

POWOŁAĆ (72) *vb pf*

Oba o oraz a jasne.

inf powołać (35). ◇ *fut 3 pl* powołają (1). ◇ *praet 1 sg m* powołałem (1). ◇ *2 sg m -ś* powołał (2). ◇ *3 sg m* powołał (22), powołał jest (1) *OpecŻyw*. ◇ *plusq 3 sg m* był powołał (1). ◇ *imp 2 sg* powołaj (1). ◇ *con 3 sg m* by powołał (4). ◇ **[impers praet powołano.]** ◇ *part praet act* powoławszy (4).

Sł stp notuje, Cn brak, Linde także XVII w.

1. Wezwać, przywołać; vocare Vulg (42) :

powołać kogo (G a. A) (8): OpecŻyw [27]v, 41; RejKup cc8; Chcąc tedy Dawid oznaymić á vkázác wżemu ludu/ iż fyná Sálomoná przełożył ná kroleństwo/ powołał wżytkich przełożonych y połpolitych/ kápłanow y świeckich/ przed ktorymi powthore kazał pomázác y potwirdzić Sálomoná ná kroleństwo BielKron 74, 57v; [Powołano tedy Abfaloná/ y wfędł przed Krolá/ y vczyńił mu cześ ná ziemi Leop 2.Reg 14/33 (Linde), 1.Mach 6/10 (Linde)]. Cf Zwroty.

powołać skąd (1): powiedziáno ieft przez proroka rzekącego: Z Eijptu powołałem fyná mégo. *OpecŻyw [27]v.*

W połączeniach szeregowych (2): Otho słyfzyłz iż Pan vleczył nędznego á zefzłego człowika: [...] tákże ty [...] nie czekay záwołánia fwego od niego. [...] Ale go ty weźmi dobrowolnie zá rękę iego/ á powołał go do siebie/ á day rádę/ pomoc/ iemu w potrzebie iego *RejPos [226]v, 350v.*

Zwroty: »[jakim] głosem powołać [kogo (G a. A)]« (1): Ewányeliftá piłze/ iż go [*Zacheusza*] z dáleká obaczyć á vpáttryć raczył [*Jezus*]/ y potym nátychmiałt miłościwym głosem fwym powołać go raczył/ á potym fzedł do domu iego [*Vulg Luc 19/5*]. *RejPos 350v.*

»powołać do siebie, k sobie [kogo (G (1), G a. A (2))]« (2:1): Tedy on [*Jezus*] vfiadłfy powołał do siebie dwunaście zwolennikow [*vocavit duodecim*]/ y rzekł im: Iefli ktho chce pierwfzym być/ będzie wfłech naofátiecznieyfym y flugą wżyftkich. *Leop Mar 9/34; [Gieza]* iuż będąc w ftárym wieku/ powołałfy k łobie panow/ fyná/ żony/ y innych przednieyfzych obywatelow/ vpominał ie áby Páná Bogá w káždey rzeczy przed oczymá mieli *BielKron 299v; RejPos [226]v.*

Przen: Zesłać śmierć [kogo (G a. A)] (5) :

Zwroty: »powołać na liczbę, do liczby« (1:1): zá wfpomożeniem iego [*Pana*] śwíetyym będzyem záwždy gotowi kiedykolwiek nas będzye powołać raczył/ do tey tho liczby náłzey *RejPos 193v; Gdyż* tho słyfzyłz/ iż thu Pan twoy opowiedácii fie raczy: [...] iż chce zákołátác we drzwi thwoie/ á powołać cie ná frogą liczbę fwoię. *RejPos 346.*

»do siebie powołać« [szyk zmienny] (3): RejPos [323]; Kroliem będąc [*Ezechijasz*] prosił Pána Bogá/ áby go w śrzotku dni iego do siebie powołać nieraczył. *BiałKaz Bv; A* iefliby mię Pan Bóg prze zefzłość zdrowia mégo/ do siebie powołać raczył: proszę W.K.M. vniżenié/ ábyś W.K.M. działkóm moim Miłościwą Pánią bydź raczyła *SiebRozmysł [A2].*

Szereg: »wziąć a powołać« (1): thoż go [*św. Jana Chrzciela*] dopirko Pan wzyąc á powołać do siebie raczył/ ná wieczną chwałę iego á ná wieczną fławę tu ná świecie y imieniá fwego y iego. *RejPos [323].*

a. Zaprosić (28) :

powołać kogo (G a. A) (3): RejPos 157v cf W przeciwstawieniu. Cf powołać kogo na co; Zwrot.

powołać kogo (G a. A) na co (1): Człowiek niekory zgothował iest wieczerzą wielką/ y wiele ich [gości] ná nię powołał [Vulg Luc 14/16]. *RejPos* 157.

W przeciwstawieniu: »wzgardzić ... powołać« (1): Pátrzyżę pilno á przypátruy fie spráwam Pána tego/ kogo on tu zowie gośpodarzem/ y iáko powoływa do tych fwyh hoynych obfityści rozmaitych gości łobie/ y iáko mu fie wymawiaią/ y iáko imi wzgardził á inych powołać rofkazał *RejPos* 157v.

Zwrot: »powołać [kogo (G a. A)] do siebie« (1): Ale gdy będziez wezwań/ á przydzyesz ná mieyfce wezwánia fwego/ idźże á vfiádz co ná nizszym mieyfcu/ á gdyć on przydzye co cye powołał do łiebie/ tedyć rzecze: Przyiacielu pomkni fie á fiádz wyższy [Vulg Luc 14/10]. *RejPos* 225.

Przen [zawsze o wezwaniu skierowanym przez Bogu do człowieka] (25) :

powołać kogo (A) (4): dźiátki máłuczkie nas raczył powołać/ A nie przebráne fkárby łálki fwey okazać *ArtKanc* L2v; *WujNT* Bbbbbbb3. *Cf powołać kogo przez co*; »za sobą powołać«.

powołać kogo (A) przez co (1): Bog naprzod przez połługę iego [Piotra] Pogány powołał. *WujNT* 511.

powołać kogo (G a. A) (16): Przeżrzáných pirwey Pan powołać raczył. *RejPos* 238v *marg*, 238v; Są tedy ci trzye krolowie iáko Pátryárchowie náłzy y pierwiałtki ofiary narodow: w ktorých Pan Bog powołać nas raczył *SkarKaz* 517a. *Cf powołać kogo do czego; kogo ku czemu; Zwroty*.

powołać kogo (G a. A) do czego (7): I nápomina nas ku dzyękowánui/ ábychmy będąc tego wdzyęczni/ że nas Pan do niego [do królestwa Krystusowego] powołać raczył/ okazałi mu tę wdzyęczność/ ktora należy w ofiarowánui dárow *LubPs* V5; *RejAp* 88v; Weźmiż też ty káždy wierny Krześciánłki człowiecze przykład s thego nędznego cudzozemcá/ gdyż iuż wiesz iż cie Pan iáko cudzozemcá powołać raczył do Bołtwá fwego á do miłofierdzya fwego świętego *RejPos* 216, 125; *SkarŻyw* 26; Nam nielza iedno fię dźiwic/ thym spráwam Pána náłzego/ Tę miłóść vftáwnie chwalic/ że nas do Krolestwá fwego/ Raczył łálkáwie powołać *ArtKanc* F7. *Cf powołać kogo z czego do czego*.

powołać kogo (G a. A) z czego do czego (1): zbałwochwálłtwá sprowne⁸⁰ powołał [Pan Bóg] nas do wiary prześławney *SkarŻyw* 25.

powołać kogo (G a. A) k(u) czemu (2): Podźiękuymyż Pánu z wyfokości/ żeć nas raczył z wielkiej fwey miłóści/ k temu [zbawieniu] powołać *ArtKanc* F10v. *Cf »powołać ku chwale«*.

W połączeniu szeregowym (1): A tu łobie rozważay co Pan tu w tym człowieku łobie okazać raczył/ ktorego ták iáko słyżył/ iż nie tylko áby go powołał zá łobą/ nie tylko áby mu fie dopuścił vznác á iść zá łobą/ ále go ielzće przełóżył ná táki łtan *RejPos* 325.

Zwroty: »powołać za sobą, do siebie, sobie« [w tym kogo: A (1), G a. A (3)] [szyk zmienny] (2:1:1): Oto náłazły cie á powołałły cie zá łobą/ otho cye ielzće ktemu obiecuie vczynic Apołtołem swoim *RejPos* 327v; ktore [ludzi] z dawná przeżrzał [Pan]/ tych do łiebie powołał *RejPos* 238v, 313, 325.

»powołać [kogo (G a. A)] ku wiecznej chwale« (1): Ale Pan Bog wfelákicy łálki/ kthory was powołał [!] ku wieczney chwale swoiey w Chryłtusie Iezufie [qui vocavit nos in aeternam suam gloriam in Christo Iesu]/ niewiele potraponych [!]/ vczyni dołkonálemi počwierdzi y vmocni. *Leop* 1.*Petr* 5/10.

Szereg: »wezwać a powołać« (1): A tu baczyć mamy/ że ty kfiążętá á przełózeni Pána tego ktore on łobie wezwác á powołać raczył do krolestwá fwego/ niemieliby być sędźmi fwiátá tego *RejPos* 313.

a) *W aluzjach i nawiązaniach do biblijnej przypowieści o uczcie [Matth 22 i Luc 14] (zawsze RejPos) (6) :*

powołać kogo (A) na co (1): Napirwey/ thák iákoś łyźłał powołać ná nie [na gody] raczył narod żydowłki/ kthory łobie był vlubił y obrał miedzy inemi wśzytkimi narody światá tego RejPos 159.

powołać kogo (G a. A) do czego (2): mądry z áwždy łtali z zápalonemi lámpámi/ [...] czekáiąc miłofierdzya iego/ gdy ich będzie miał powołać/ do ták wdzyęcznego mieyfcá śwego/ ná ty zezwolone gody łwoie RejPos 341v, 157v.

powołać kogo (G a. A) na co (3): S tąż lámpą á s tą pochodnią z áwždy mocnie łtoy/ á czekay záwołania śwego/ gdy cie Pan twoy będzie powołać raczył/ [...] ná thy wdzyęcżne á wieczne gody łwoie. RejPos 341v, 341, 341v.

Zwroty: »[kogo (G a. A)] słowy swoimi powołać« (1): bądźmy vłtáwicznje gotowi/ [...] Aby [Pan] nas czáfu łádu łwoiego onymi wdzyęcżnymi obiecánemi łwoy łwoimi/ ktore obiecał wśzytkim wiernym łwoim/ k łobie powołać raczył RejPos 160v.

»[kogo (G a. A)] k sobie powołać« (1): RejPos 160v cf »słowy swoimi powołać«.

2. *Wybrać i przeznaczyć do spełnienia jakiejś roli, misji; vocare Vulg [w tym kogo: A (4), G a. A (18)] (24) :*

a. *O wybraniu człowieka przez Boga (23) :* Leop Gal 1/15; A nic łie nie dziwuy łpráwam Páńkim/ á trway w łtołóści [!] łwey w powołaniu łwoim/ iáko cie tu ná łwecie przeźrzcé á powołać raczył. RejPos 280v; IVzechmy łie dołyc náłłucháli o powinności poćciwego człóweká/ [...] kthory [...] połtánowiłwzy łthaniczek łwoy/ w ktorim go kolwiek Pan Bog powołałwzy połtánowić raczył/ [...] iáko żywot łwoy poćciwy łtánowić y w nim łie pobożnie záchowác ma RejZwierc 106.

powołać do czego (7): Powołać cie też raczył [Pan] iuz y do łpraw winnice łwoiey/ tho ielt/ kołciołá łwego/ á Rzeczypołpolitey krześciáńłkiew. RejWiz A3; RejPos 319v; A przetom thu W.W. zániechác niechcial w tym łrzednim wieku/ ábyś nie zániechawał powołania łwego/ gdyż cie Pan Bog et ad forum et ad corum powołać raczył to ielt/ y do rády y do zwády RejZwierc [28³]v; SkarŻyw 124. Cf »powołać do służby«.

powołać z czego (2): Zdziewictwá powołał iá [św. Dorotę] Pan Bog ná męczeńłtwo/ do wieńcá zlliliey SkarŻyw 124. Cf »sobie powołać«.

powołać ku czemu (2): Duchownym/ ktore Pan Bog ku częłci łwey powołał będzie to [wykładanie śwíqtołci śwíęcenia] pożyteczno KuczbKat 235. Cf »sobie powołać«.

powołać na co (7): RejZwierc 105v; TEn [Jagiello, król polski] ácz był dziwney wiáry zaráz łie obaczył/ Gdy go ná tákje páńłtwo Bog powołać raczył. PaprPan Eev, Ee3v; SkarŻyw 3, 124; PowodPr 2. Cf »powołać na posługe«.

Zwroty: »powołać do służby, na posługe« [szyk zmienny] (3:1): Chociaz go [biskupa Wojciecha Sobiewskiego] tho powołał Bog do łłuzby łwoiey/ Wierz mi choc y kto fuka namniey łie nie boi. PaprPan R4; Synowie moi/ ktorych Pan Bog do łłuzby ołtarzá łwego powołał: bofo chodźcie po tey ziemi SkarŻyw 454; vproś dáry y pośwíęcenie ná táką połługe/ ná ktorą nas włzechmocny Syn twoy powołał: ábyłmy iemu drogę gotowáli SkarKaz 581b, 44a.

»sobie, za sobą, do siebie powołać« [*w tym: z czego (1), ku czemu (1)*] [*szyk zmienny*] (2:1:1): oto ty kthorzy od takowych náuk dalekimi będąc/ teraz łobie Pan Bog ku doprąwieniu tey świętey pracy powołać ráczył *BibRadz* *5; Támże y Máttheufzá onego iáwnogrzeźnika powołać zá łobą raczył [*Jezus*]. *RejPos* 170; Támże w ten čás Máttheufzá s. onego kánclerzá łwego ze cłá do siebie powołał [*Pan*]. *RejPos* 255v, 287v.

Szeregi: »powołać a obrać« (1): A tych ktoeś iuż teraz powołał/ á z pośrzodku wńzech nas łobie obrał/ áby też tę pracą ná łię wzięli [...] rácz im łam dáć twoie potwierdzenie/ żeby w tey pracy nie wftawali *ArtKanc* K16v.

»powołać i przyprowadzić« (1): Włzytko tedy po Bogu záwiłło ná łpráwie Wálzey K.M. ktorego iáko Bog dźiwną opátrnością łwą/ nád ludzką/ ná to Krolełstwo powołał/ y przyprowadził iuż po dwa kroć/ [...] ták nádzieiá ieft/ iż to do końca czynić będzie. *PowodPr* 2.

Przen (1) :

Zwrot: »w ucisk powołać« (1): Aczby ták nie zle/ gdyby kto podołał/ Znośić z pokorą gdyś w wćilk powołał [*tj. przeznaczył zły los, cierpienia*]/ Lecż krewkość prágnie/ by to ludzie ználi/ Ze y ná świecie łzczęfni/ coć wáli. *GrabowSet* F3v.

b. *O zwierchniku* (1) :

Zwrot: »do siebie powołać« (1): gdzie by pan káždy miał ná to ofobiwe [*lege: osobliwe*] baczenie mieć/ y kogo/ y iáko do tego páłsterłtwá do łiebie miałby przypuścić á powołać *RejZwierc* 40v.

Szereg: »przypuścić a powołać« (1): *RejZwierc* 40v *cf* *Zwrot*.

3. *Oskarżyć przed sądem* [*kogo (G a. A)*] (6) : *LibMal* 1552/167; ZŁodźiey gdy by kogo powołał/ y śmiercią łwą zápieczętował: thedy powołańy może łye odwieść łwoią przyłfygą *GroicPorz* hh3, o [2 r.]; Książę ono zacne Gwizáńkie zdrádlíwie zámordował [*Beza*]/ iáko mu to Klaudius iáwnie wymawia/ że go Połtrocy ná męce powołał. *WujJud* 13v; Złodźieie widzac że błáđ/ łękli łię tey burze; Niechcąc żeby záłtano Łámátufá w dźiurze: Zeby tám poimáńy drugich nie powołał/ Gdyby wytrwáć okrutney męki nie podołał *KlonWor* 42; [*GroicArt* 30v (*Linde*)].

Synonimy: **1.** *przyzwać, wezwać*; **a.** *zaprosić*; **2.** *mianować, naznaczyć, nominować, obrać, posadzić, wezwać, wybrać*, **3.** *obwinić, obżałować, oskarżyć, pozwać, uwinić, uwinować*.

Formacje współrdzenne cf WOŁAĆ.

Cf **POWOŁANIE, POWOŁANY**